

Konstantinopel, 23. November 1916.

Nr. OLVII.

U. J.	Bil.
7 DEC. 1916	
GR.	139 D 1

Hr. Udenrigsminister,

Det ottomanske Deputeretkammer, der traadte sammen den 14. ds., har vanskeligt ved at opnaa det beslutningsdygtige Medlemsantal, idet kun 140 af dets ca. 250 Medlemmer for Tiden befinder sig her i Konstantinopel. En Del af de Deputerede gør Tjeneste i Hæren; nogle af dem befinder sig i deres Valgkreds eller i Europa og andre har demissioneret eller synes ganske at være forsvundne (Arabere, Armeniere). Nøjagtige Oplysninger om, hvilke af Kamrets Medlemmer, der saaledes mangler, er det dog endnu ikke muligt at faa, og det vil først vise sig, efterhaanden som Suppleringsvalgene skal godkendes af Kamret. For Øjeblikket har der kun ialt fundet 4 Nyvalg Sted, saaledes er den drøbte armeniske Deputerede Zohrab blevet erstattet med den tidligere Præfekt i Konstantinopel, Ismet Fey. De øvrige forsvundne Deputeredes Pladser er endnu ikke besat.

Kamrets Møder, af hvilke der endnu ikke foreligger noget Referat af officiel Natur, er imidlertid blevet aabnet med en Tale af dets Formand, Hadji Adil Bey, der dvalde længe ved "det tyrkiske Folks vidunderlige Opvægnen, som Regeringen længe har arbejdet paa at hidføre, og som maatte komme før eller senere, men som Krigen nu har fremskyndet."

Den tyrkiske Sjæls, den nationale Re-

Hr. Udenrigsminister Erik Scavenius,
etc. etc. etc.

2

vidsthede Genopvaagnen i Tyrkiet har muliggjort de glimren-
de Sejre, sagde Formanden, og hele Verden ser nu, at det
tyrkiske Folk endnu besidder Forfædrenes Egenskaber og Dy-
der.

Det er ikke alene Hadji Adil Bey, der taler
om den tyrkiske Nations Genopvaagnen : Overalt i Tidsskrif-
ter som i Dagblade støder man paa den samme Opfattelse.
En Række Nyskæbninger indenfor det tyrkiske Samfundsliv
synes ogsaa at pege paa Sandheden af Paastanden.

Som jeg mange gange tidligere har berørt
blev det ungtyrkiske Parti stiftet og baaret til Magten
under "Ottomanismens" Banner. Komiteén havde kun til For-
maal at skaffe Landet en fri Forfatning og arbejdede under
Devisen : Lige Ret for alle Ottomanere. De ledende Ungtyr-
kere, blandt hvilke der da var mange baade Kristne og Jøder,
havde ingen Forbindelse med den samtidig opdukkende panis-
lamitiske Bevægelse, og det var kun en lille Kreds unge
Digtere og Litterater, der i Stedet for Ottomanisme allere-
de da havde en national tyrkisk Bevægelse for Øje.

Ottomanismen led imidlertid hurtigt Skibbrud,
og Balkankrigen blev i Virkeligheden dens sidste Krampetræk-
ninger. Det havde vist sig, at Mødsætningen mellem de for-
skellige i Tyrkiet levende Folkeslag var for store, og de
alb rfleste ikke tyrkiske Ottomanere var da ogsaa paa Tcha-
taldjadagens mest kritiske Tidspunkt rede til at være med
at gøre Tyrkiets Bo op.

Den Nødstilstand, i hvilken det tyrkiske Rige
befandt sig i 1913, bidrog imidlertid til at rygte alle
Tyrkerne op (saaledes som Hussein Djahid Bey, den nuværende
Vicepræsident i Kamret, tidligere Chefredaktør af "Tanin",
ogsaa har sagt det), og lidt efter lidt bredte der sig fra
den før omtalte litterært-nationale Klike en Bevægelse for
at erstatte "Ottomanismen" som Ungtyrkernes Ideal med "Tyr-

de "Kisemen" eller "Turaniemen".
 hvare, i hvilken Da som nævnt selve den ottomanske Idé hurtigst var blevet opgivet - de ikke-tyrkiske Nationer havde straks fra første Færd søgt at benytte Forfatningen til national Udfoldelse - kom Modstanden mod "Tyrkiemen" ikke fra ungtyrkiske Kredse, men langt mere fra klerikale, gammeltyrkiske Lag af Befolkningen.

For denne ingenlunde ubetydelige Del af Folket var Nationalitet et ubekendt Begreb. Siger ikke Koranen, at Allah kun kender Troende og Vantro, ikke de forskellige Nationaliteter? . For disse Kredse var en tyrkisk Bevægelse, der ovenikøbet af nationale Grunde vilde lade Koranen oversætte til Tyrkisk, en Vederstyggelighed.

Truds al direkte og indirekte Modstand blev Aarene 1914-1916 Vidne til "Tyrkiemen"s Sejr i ledende tyrkiske Kredse. Alle de Ungtyrkere, der er ved Magten, blev ivrige Tilhængere af den nationale Bevægelse; Universitetet blev Hovedsædet for "Turanbevægelsen", som den nationalistiske Bevægelse kaldes, naar der tænkes paa den nationale Udvikling ikke alene blandt Tyrkerne i Tyrkiet, men ogsaa blandt de Folkeslag af tyrkisk Stamme, der bor i Sydrusland, paa Krim, i Turkestan, i Persien etc..

Organer for den nationale Udvikling blev særlig 3 Selskaber: Turk Odschagi, der stiftedes i 1913 og som bl.a. har lagt Vægt paa at indpode de nye Idéer overalt i de brede Lag ikke mindst gennem de gejstlige Skoler (Medresser), og Turk Rilgi Dirnefi, der paa sit Program har en national Udvikling af Sproget ved bortkastet af de mange arabiske og persiske Ord og Udtryk, der hidtil har præget det litterære Sprog.

Den nationale Bevægelse tog imidlertid ogsaa

4

de økonomiske Sammenlutninger i sin Tjeneste. De Er-
hverv, i hvilke det tyrkiske Element spiller en Rolle,
har alle deres fasttømrede Lav. Igennem Lavens arbej-
dedes der for den nationale Sag ved Boycotbestabelser
overfor ikke-tyrkiske Hæringsdrivende, en rent praktisk
Udformning af det nationale Program, der saa særlig
passede for disse Befolkningslag.

Man kan da heller ikke nægte, at Resultater-
ne af det nationale Arbejde er mange og iøjnefaldende.
Man forestaar, at der er Tyrkere, der har sømsenlignet
denne Udvikling med den nationale Opvaegnen i Tysk-
land i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede. Ikke desto
mindre er det maaske rigtigt at anslægge en mere kri-
tisk Maalestok, bl.a. fordi det endnu ikke er muligt at
afgøre, om den nationale Udvikling er sat i Højsædet
af mere end en ganske lille Kreds.

Man kan ganske vist sige, at hele den tyrki-
ske Presse er glødende Tilhænger af de nye Idéer, men
Pressens Mening er for Øjeblikket ensbetydende med
Regeringens - og jeg har lige nævnt, at Regeringens
Medlemmer er Tilhængere af Bevægelsen.

Paa lignende Maade er der næppe Tvivl om at
Bevægelsen for bedre Oplysning er udgaaet fra oven, fra
Regeringen og den Kreds, der staar Regeringen nær. Men
givet er det, at nye Skoler har rejst sig i hele Riget,
at de før ofte saa berygtede Medresséer i stor Maale-
stok er blevet forbedrede, Universitetet reorganiseret
o.s.v.

Det tydeligste Eksempel paa Udviklingens Art
er maaske den tyrkiske "Spejderbevægelse". Her er intet
Rum for Frivilligheden. Alle Skoler har faaet Ordre
til at indstifte fysisk og nationalt opdragende Korps,
og synes ogsaa overalt at have lydt Ordren. Men om Re-

4

de økonomiske Sammenslutninger i sin Tjeneste. De Erhverv, i hvilke det tyrkiske Element spiller en Rolle, har alle deres fasttømrede Lav. Igennem Lavene arbejdedes der for den nationale Sag ved Boycotbestabelser overfor ikke-tyrkiske Næringsdrivende, en rent praktisk Udformning af det nationale Program, der saa særlig passede for disse Befolkningslag.

Man kan da heller ikke nægte, at Resultaterne af det nationale Arbejde er mange og iøjnefaldende. Man foretaar, at der er Tyrkere, der har sammenlignet denne Udvikling med den nationale Opvaagnen i Tyskland i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede. Ikke desto mindre er det maaske rigtigt at anlægge en mere kritisk Maalestok, bl.a. fordi det endnu ikke er muligt at afgøre, om den nationale Udvikling er sat i Højsædet af mere end en ganske lille Kreds.

Man kan ganske vist sige, at hele den tyrkiske Presse er glødende Tilhænger af de nye Idéer, men Pressens Mening er for Øjeblikket ensbetydende med Regeringens - og jeg har lige nævnt, at Regeringens Medlemmer er Tilhængere af Bevægelsen.

Paa lignende Maade er der næppe Tvivl om at Bevægelsen for bedre Oplysning er udgaet fra oven, fra Regeringen og den Kreds, der staar Regeringen nær. Men givet er det, at nye Skoler har rejst sig i hele Riget, at de før ofte saa berygtede Medresséer i stor Maalestok er blevet forbedrede, Universitetet reorganiseret o.s.v.

Det tydeligste Eksempel paa Udviklingens Art er maaske den tyrkiske "Spejderbevægelse". Her er intet Rum for Frivilligheden. Alle Skoler har faaet Ordre til at indstifte fysisk og nationalt opdragende Korpp, og synes ogsaa overalt at have lydt Ordren. Men om Re-

51

vægeleens Betydning under saadanne Omstændigheder synes
der dog at være delte Meninger.

Overalt stikker den nationale Bevægelse Hovedet
frem. Ikke alene i Sprogrenningskampen, i Forbudet mod
Skilte med fremmede Sprog, i Forsøget paa at genføde tyr-
kisk scenisk Kunst, men ogsaa i selve Høskéen, hvor Bøn-
nen for Kalifen nu læses paa Tyrkisk - endnu for ganske
faa Aar siden vilde dette have været ganske utænkeligt.
Og økonomisk set oprettes det ene nationale Foretagende
efter det andet - rent tyrkiske Transport- og Handels-
selskaber etc. Det er nu Meningen at oprette en tyrkisk
Nationalbank, men rimeligvis vil den også overtage den
internationale Ottomanerbanke's Funktioner.

Men maa dog ikke glemme, at den tyrkiske Rege-
ring for Øjeblikket har let Spil. Ikke alene modtager
den økonomisk Hjælp fra Tyskland til alle sine Foretagen-
der, men den har ved sit energiske Politiregiments elimi-
nåret enhver Modstand og tvunget de ottomanske, ikke-tyr-
kiske Kredse, der før var mellem de førende, til at træk-
ke sig tilbage fra offentligt og økonomisk Liv, hvis de
da ikke uden Kritik vil deltage i den ungtyrkiske Frem-
march (saaledes som visse jødiske Kredse har foretrukket
det).

Man maa i Tyrkiet altid erindre, at det er me-
get vanskeligt at trænge til Hunds i Forholdene. En Be-
skuer ser f. Eks. straks, at de nationale Minder nu -
hvad der ikke var Tilfældet for faa Aar tilbage - fejres
med store Fester, som hilses i Pressen som Udsalg af den
sande nationale Aand. Men den samme Beskuer tænker maa-
ske ikke paa, at det er meget muligt, at den store natio-
nale Fest er arrangeret af de samme 2-3 begejstrede Litte-
rater, som roser den i Bladene, og at Deltagerne kun er
udkommanderede Hamal (d.e. Arbejdsmand) foraninger -

hvis Medlemmer intet forstaar af det hele - opmarcherede
Skolebørn og - Politiafdelinger.

Det er under saadanne Forhold for tidligt at
dømme om den tyrkiske nationale Bevægelse og dens blivende
Betydning for Land og Folk. At denne "Nationale Opvaag-
nen" i hvert Fald endnu ikke gælder Moralen synes sikkert.
Noget Fremskridt i sædelig Henseende spores ikke og Demo-
ralisationen indenfor den tyrkiske Embedsstand er snarere
tiltaget.

Mange herværende højtstaaende Embedsmænd, der tid-
ligere sad meget smaat i det, raader for Eksempel aabenbart
nu over store Pengemidler og spiller hver Nat store Summer
bort i Peras Klubber.

Med den mest udmærkede Højagtelse forbliver jeg,

Herr Minister

Deres ærbødige

sign. Wandel.